

A418/60

DÉLMAGYARORSZÁG

KEDD, 1991. JÚL. 23., 81. ÉVF. 171. SZÁM.

ALAPÍTVÁ: 1910-BEN

HAVI ELŐFIZETÉSI DÍJ: 185 FT, ÁRA: 7,40 FT

Populizmus a kertek alatt

„Egy újság üzleti értelemben csakis akkor lehet független, ha jövedelemszerző vállalkozássá lesz – Ha akkor próbálunk beszállni a táncba, amikor már mindenki ropja a csűrben, bizony könnyen a tyúkszemünkre lépnek – A magyar ülőke pediglen olyan, hogy azon minden megtörtént már. A magyar ülőke olyan, mint a magyar múlt.”

Carnogursky a szlovák függetlenségről

Szlovákia függetlenségét „európai módon” kell megvalósítani, erre akkor kerülhet sor, ha az Európai Közösség kész lesz elfogadni azt és befogadni a függetlenné vált országot. Ez 2000 körül válhat lehetségessé – jelentette ki Jan Carnogursky szlovák miniszterelnök a *Libération* című francia lapnak adott interjújában.

A politikus azt mondta, hogy ha az EK „elutasítaná a független Szlovákia gondolatát és azt mondaná, hogy egységes Csehszlovákiát akar, vagy semmit”, akkor az ellenkező hatással járna, felgyorsítaná az elszakadás folyamatát. „Ha a szlovákok számára elfogadhatatlanok a közösségbe történő belépés feltételei, akkor Csehszlovákia szétronban” – hangzott.

„Nem brutális szakadással és nem erőszakkal, hanem az Európához történő békes csatlakozással akarjuk megvalósítani a függetlenséget. Az ehhez vezető folyamatnak tiszteletben kell tartania mind a csehszlovák alkotmányt, mind pedig a népek önrendelkezési jogát” – hangzott a szlovák kormányfő. A jugoszláv helyzettel kapcsolatos kérdésre válaszolva támogatta Szlovénia és Horvátország népének önrendelkezési jogát és kijelentette: elvben minden népnek joga van az önrendelkezésre, s az ehhez vezető úton jó eszköz a népszavazás. „Az első lépés lehet Szlovákia számára is” – mondotta az interjúban. (MTI)

Kilenc évet kapott a Securitate-főnök

Kilenc év börtönre ítélték hétfőn Bukarestben Iulian Vlad tábornokot,

Tegnap a horvátországi Vinkovici városában igen heves összecsapás bontakozott ki a helyi szerb fegyveresek és a horvát rendőrök csapatai között. A nap folyamán a városban mintegy 30 gránát robbant, s a lövöldözésnek 14 halálos áldozatáról tudni; 12 horvát rendőr és 2 polgári személy vesztette életét. A zágrábi jelentések szerint a csata előtt a horvát rádió megadásra szólította fel a csetnikeket. Ugyanezt Belgrádban úgy tudják, hogy az összecsapás kezdeményezői a rendőrök voltak. A város lakossága részben elmenekült, részben a pincékben keresett oltalmat. Zágráb és Belgrád között tegnapra leállt a vasúti közlekedés. A DPA német hírgyűnkés jelentése szerint Borisz Jelcin orosz elnök tegnap a kirgiz fővárosban, Biskekben tett látogatásakor kijelentette: meg fogja találni a módját, hogy a német származású szovjet állampolgárok számára Oroszországban autonóm letelepedési területet biztosítson. A TASZSZ jelentése szerint Jelcin diktatorikus intézkedésnek minősítette a szovjet németek egykori deportációját. Jichak Samír izraeli miniszterelnök az amerikai béketervre adott válaszában elmondta, hogy szerinte mindaddig korai lenne összehívni a közel-keleti békekonferenciát, míg az azon résztvevő palesztin küldöttség összetételéről nem sikerül megállapodni. Ugyanakkor az izraeli külügyi források is megerősítették, hogy a konferencia legfőbb akadályát immár nem az ENSZ jelenléte, vagy az esemény jellege, hanem a palesztin delegáció összetételével kapcsolatos nézeteltérés jelenti. Mint ismeretes, az izraeliek vétőjogot szeretnének a küldöttség tagjainak megválogatásakor, míg a megszállt területeken élő palesztinok elleneznek bármiféle izraeli beavatkozást. Helmut Kohl német kancellár szerint az évtized közepén, Ausztria és Svédország várható EK-belépése után elkezdődhetnek a tárgyalások Magyarország teljes jogú EK-tagságáról. Helmut Kohl ezt Surján Lászlóval, a KDPN Bonnbann tartózkodó elnökével közölte, akit tegnap délután fogadott.

a Ceausescu-féle Securitate főnökét „népirtásra való felbujtás” bűntettének elkövetéséért. Vlad ügyvédje máris közölte, hogy védené fellebbez az ítélet ellen, mivel a vádak alaptalanok, a kiszabott ítéletet pedig igazságtalannak tartja – jelentette az AP amerikai hírgyűnkés. A volt román titkosrendőrség egykori vezetőjének pere kilenc hónapig tartott a legfelsőbb katonai bíróságon. Vladot korábban már két más vádolt elleni eljárás mellékszereplőjeként – egyszer négyévi, egyszer három és fél évi szabadságvesztésre ítélték, de a büntetések nem halmozódnak. (MTI)

Román válasz

A román külügyminisztérium hétfőn üdvözölte azt a budapesti állásfoglalást, hogy Magyarország tiszteletben tartja a jelenlegi európai határok sérthetlenségét és a területi integritás elvét.

Ezt az álláspontot – emlékeztet rá az AFP francia hírgyűnkés – a magyar külügyminisztérium múlt pénteken egy közleményben erősítette meg, miután előző nap Ion Iliescu román elnök hevesen bírálta Antall József miniszterelnök egyes barátságátalannak tartja – jelentette az AP amerikai hírgyűnkés. A volt román titkosrendőrség egykori vezetőjének pere kilenc hónapig tartott a legfelsőbb katonai bíróságon. Vladot korábban már két más vádolt elleni eljárás mellékszereplőjeként – egyszer négyévi, egyszer három és fél évi szabadságvesztésre ítélték, de a büntetések nem halmozódnak. (MTI)

A román külügyminisztérium mindenestre állásfoglalásában továbbra is azt állította, hogy Antall József július 9-i nyilatkozatában kétségbe vonta a trianoni és a párizsi békeszerződések érvényességét, s Iliescu szavai erre a „tényre” vonatkoztak. (AFP)

Öngyilkos lett a Gandhi-gyilkos társa

Felakasztotta magát a Radzsiv Gandhi-gyilkosság egyik fő gyanúsítottja – közölték az indiai rendőrségen vasárnap. Az ügy azonban meglehetősen homályos, ugyanis az illető felesége az indiai kormányfőhöz írott levelében azt állítja, hogy férjével a rendőrség végzett. Nagarajan Sanmugam múlt héten szerdán került rendőrkézre, s nagy mennyiségű robbanóanyag, továbbá

titkos rádióadók nyomára vezette a nyomozókat India déli államában, Tamilnáduban. A gyanúsított szombatra virradóra megszökött a rendőrségi fogdából.

A rendőrség szerint Sanmugam társtettese volt az India tragikus sorsú politikusa elleni merényletnek, s kapcsolatban állt azzal az asszonnyal, aki saját élete árán robbantotta fel a *Radzsiv Gandhi* életét kioltó pokolgépet. (Reuter)

Az MSZOSZ nem akar tárgyalni

Nagy Sándor, a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségének elnöke hétfőn nyílt levélben tájékoztatta Forgács Pált, a Liga elnökét és Palkovics Imrét, a Munkástanácsok Országos Szövetségének elnökét arról, hogy az MSZOSZ nem kíván konzultálni a két szervezettel a szakszervezeti vagyona vonatkozó törvényről.

Az MSZOSZ, alkotmányellenesnek tartja a szakszervezeti vagyonnal hozott törvényt és ezért nem is kíván tárgyalni az abban előírt vagyonekezelési szervezettel, a VIKSZ felállításáról. Ezen túl, amint az a levélből is kiderül, miután a két szakszervezeti tömörülés nem tárgyal az MSZOSZ-szal a vagyonegyeztetésről, és az MSZOSZ pedig az öt szakszervezeti szövetséggel már megegyezett a vagyonegyeztetés elveiről, az Alkotmánybíróság határozatáig az MSZOSZ ehhez a megegyezéshez tartja magát, és nem kíván új tárgyalásokat kezdeni a szakszervezeti vagyonnal. (MTI)

TARTALOM

Interjú Katona Tamással	2
Jugoszláviai mozaik	2
Csúcsforgalom	3
Vannak-e katonasírok a Széchenyi téren?	3
Népítélet után – bírósági	4
A magyar illemhely	5
Gála veled!	5
Nyilatkozik a DM francia ügyvezetője	7
Hirdetés	8-9
Szolgáltatás	10
Tévé-, rádióműsor	11
Zelei Miklós tárcája	12

Végkiárusítás

Az ember csak kapkodja a fejét, ha végigsétál a Belvárosban, mindenféle vásárlásra csábítják. A privatizált boltokban minden eladó, a „megszokott” árak feléért, harmadért. Ruhát, cipőt spájzol most az élelmes, s az, akinek még telik olcsón vásárolni. A legszegényebb, a máról holnapra élő kimarad a nagy lehetőségek közül. Ő majd akkor nézheti ijedten az új választékkal feltöltött üzletek árcaudait, amikor elszakad a cipője, s szitává kopik a nadrágja. Mondanom sem kell, ki lesz az első, aki az üzletet megvásárló költségeiből a réses részt leperkálja.

Végkiárusít a Merkur is, vevők híján kénytelen a „szocialista” autók évenként frissen keményített árait visszapuhítani. Ha sikerül összezsúfolni a pénzt, talán nem szalasztja el az ember, hogy új autóját lehessen még az életemben. Persze, akinek telik jobb nyugati járgányra, csak somolyog a bővírla ácsingózókön. Pár álmatlan éjszaka után sokan kénytelenek meghozni az ésszerűtlen döntést: marad a tízenkét éves Skoda, a tízenyolc éves Lada.

Csábít a folyamatosan lejjebb árazott dísznővás is, s mint hírlík, augusztusban újabb engedmény várható. Ebből is venni kéne, de mit csináljon az, aki hebehurgyan még a télen telepakolta a mélyhűtőt, s tavasszal az időközben kiürült rekeszeket ismét megbuggyantotta. De venni kéne a termelőtől a húsz forintért kínált borból is, húsz később, vagy másutt nagyröccsöt sem kap ennyiért.

Kicsi a lakás, építkezni kéne. Faanyagot, ajtót, téglát, cementet kínál boldog-boldogtalan a méregdrágából emberszabásúvá szelídített áron. Ha nincs színes tévém, videóm, ingyen kamartó kölcsönrel próbálnak rávenni, ugyan haladjak már a korral.

Kezdem már úgy érezni, Kánaánra vált körülöttem az ország. Csak a kisujjamat kellene mozdítanom s a fogyasztói társadalom minden kincsét az ölembe hullhatna. Közben hallom, hogy az ipari termelés stagnál, a mezőgazdaság az önköltséget sem kapja meg a termékeiért. Mi lehet mindebből? Miattam, a nem vásárló miatt mennek tönkre majd a vállalatok, téveszek? Aki megmarad, csak haszonnal lesz hajlandó új áru létrehozni. Minden kiárusításnak vége szakad egyszer. Nosztalgiaival fogok majd visszagondolni az elszalasztott „aranykorra”. Attól tartok, sokan vagyunk így ezzel.

DARVASI LÁSZLÓ

TÓTH SZELES ISTVÁN

Nyári Egyetem '91 – Hogyan menjünk Európába?

Az összefoglaló cím úgy hangzik, hogy Értelmiség '91. Nyári Egyetem. A tárgy pediglen Nemzeti kultúra és kisebbségi létezés lesz egy héten keresztül a JATE AULA dísztermében. A rendezvénysorozat tegnap délelőtt kezdődött Békési Imre, nyelvész, főiskolai tanár, házigazda köszöntőjével, aki elmondta, hogy nemrégiben az ungvári egyetemen járt, ahol a hivatalos történelem végén helybéli magyar egyetemista kisasszonyok látták vendégül kollégiumi szobáscsúkjukban. A beszélgetés alatt egyszer

csak elhangzott: „Mi tudjuk, hogy nem fogunk férjhez menni...” Komoly és keserű mondat volt ez, s csak az ottaniaknak igazán érthető és átélhető. Mert a diploma kézhez vétele után olyan falvak várnak a tanárnőkre, ahol kevés a magyar férfi. És nekik nem kell az ukrán, mert nem ismeri sem Vörösmartyt, sem Petőfit. Mégis, mondta Békési Imre, mi magyarok nehezebben élünk Madách kérdései és József Attila pokoljárása nélkül. Legyen bármilyen nehéz, nem vagyunk elveszett náción.

A rendezvénysorozatot Ilia Mihály irodalomtörténész nyitotta meg, aki reménytelenül szép vállalkozásnak nevezte ezt a konferenciát. Reménytelen, mert e közös gondolkodásban most sem vesznek részt e párbeszéd igazi címzettjei, vagyis a többségi nemzet képviselői, akiket pedig meg kellene győzni arról, hogy a kisebbségek asszimilációja járhatatlan út, s elfogadhatatlan az is, ha kisebbségek képviselőit nap mint nap fizikailag fenyegetik. Ellenben fontos a hely, Szeged, ahol az előadások elhangoznak. Mert erre felé békélt meg Kossuth és a román Balcescu. Itt működött az a piarista gimnázium, ahol szerbek és románok tanultak, s ahonnan útnak indultak a szerb nemzeti színház megeremtői. Itt működött az a fogház, ahol a Monarchia nemzetiségi politikusi rabokodtak, és becsületkészsóra kíméltek, s a nagyárvíz után ezt a várost építették európai segédlettel európai arculatúvá. 1941-ben a szegedi egyetemen indították délszláv irodalmi diszciplínákat, azon az egyetemen, amely joggal a kolozsvári és a pozsonyi utódja. Ebből a városból indultak a világhírű felé olyan zsidó származású alkotók, mint Lőw Emmánuel, Moholy Nagy László vagy Pulitzer József. Ilia Mihály végezetül arra kérte a jelen levőket, hogy akik innen, e konferenciáról majd elmennek, vigyék tovább a városnak a nemzetiségi kérdésekre érzékeny és békítő szellemét.

Az első előadó Katona Tamás, külügyi államtitkár volt – a vele készült beszélgetést lapunk 2. oldalán olvashatják –, aki, többek között, nyilvánosan is megerősítette azt a már több hete keringő hírt, hogy a római magyar nagykövetség posztjára Szőrenyi László irodalomtörténészt szánná a kormányzat. Az államtitkár a politika lehetőségeiről is beszélt. Mint mondta, társadalmi méretekben hazánkban nem tapasztalható sem szélsőséges nacionalizmus, sem antiszemitizmus. Ha előfordultak is szélsőséges megnyilvánulások, ezeknek nincs s nem is volt talajuk. A térség legnagyobb veszélye ellenben a populizmus, ez pedig újképletű politikai jelenség, hiszen feltűntek a hordószónokok, akik demagógiával az érzelmekre kívánnak hatni, holott öklörázással és handabandázással nem lehet eredményeket elérni. Nem szabad befelé fordulni, ellenben ki kell nyitni a határokat.

Ágh Attila, politológus előadásának bevezetőjében négy nagy régióbéli forogatókönyvre hívta föl a figyelmet. Az első a *Csiperkerőzsika ébresztése* elnevezés alatt arra a könnyű és gyors és vidámnak hitt átmenetre utal, ami a kommunista összeomlás után áthatotta a politikai vezetést. Ennek az örömrözetnek gyorsan vége szakadt, minekutána életbe lépett a második, a *Mélyhűtő forogatókönyv*, amely pesszimista volt, s lehetetlennek gondolta az Európához való kapcsolódást. De nem ez volt a

legpesszimistább, hanem az, amit Ágh Attila úgy nevezett, hogy *latinamerikanizációs forogatókönyv*. Mi hasonlít a régiót Latin-Amerikához? Például a mérhetetlen az adósságválság. Aztán a demokratizálódási törekvések ciklikus csúdjé, hogy előbb-utóbb fellép az erős ember, legyen bár egyenruhás vagy nem, feltör a rendteremtő popularista irányzat. A dél-Amerikai földrészhöz hasonlít a régiót a társadalom rétegeinek elválása is. Főnn, az egyharmad képviselte góg és gazdagság és modernizáció, lenn a nyomor, és a tradíció. Kérdés: hányan megyünk Európába? Ágh Attila szerint az integrációs forogatókönyv jelenti a járható utat, de hogy erre ráléphessünk, vagyis elinduljunk Európába, a kormányzatnak le kellene mondani a befelé mozdulásról, a történelmi nosztalgiairól és a nemzeti utópiákról. Ágh Attila e folyamatra nézvést aggályát fejezte ki egy keresztény, tekintélyelvű temddel szemben.

Végezetül Gáll Ernő, a kolozsvári Korunk volt főszerkesztője nemzetiség, erkölcs és értelmiség kapcsolatáról beszélt.

A Nyári Egyetem hónap Szabó Miklós, Csepeli György és Banner Zoltán előadásaival folytatódik.